

SMLUVNÍ NÁSTROJE V ZÁKONĚ O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

JAROSLAV KNOTEK

Abstract: **Contract Instruments in the Act on the Protection of Nature and the Landscape**
Act No. 114/1992 Gazette on the Protection of Nature and the Landscape, as amended later, includes some contract instruments governed by public law: a) memorial tree protected by a contract, b) protected area protected by a contract, c) Sites of Community Importance protected by a contract d) contract on management measures in a Bird Area (SPA under the Birds Directive), e) contracts which in given cases, being in the interests of nature conservation, replace statutory exceptions from the prohibitions for protection of specially protected wild animal and plant species, f) contract on management of a land inhabited by a Specially Protected Species and g) contract on management of a land (and financial contribution). The contract instruments contain some legal complications, obstacles and troubles. Nevertheless there are an important part of the Act on the Protection of Nature and the Landscape. The use and importance of contract instruments in nature protection and landscape conservation is still growing also.

Key words: Act on the Protection of Nature and the Landscape, contract instruments, nature protection, protected area, memorial tree, bird area, sites of community importance

Klíčová slova: zákon o ochraně přírody a krajiny, smluvní nástroje, ochrana přírody, chráněné území, památný strom, ptačí oblast, evropsky významná lokalita

ÚVOD

Jedním z nástrojů přispívajících k zajištění účelu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, kterým je udržení a obnova přírodní rovnováhy v krajině, ochrana rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, šetrné hospodaření s přírodními zdroji a v neposlední řadě pak i vytvoření soustavy Natura 2000, jsou nástroje smluvní povahy. Smluvní nástroje byly součástí zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dál jen zákon o ochraně přírody) již od okamžiku jeho přijetí, nicméně jejich počet a význam časem postupně roste, což je jen dokladem obecného trendu v oblasti veřejné správy. V této souvislosti lze jen připomenout výslovné zakotvení obecné právní úpravy veřejnoprávních smluv v části páté zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád). Na druhou stranu přestože zní možnost využití institutu smlouvy jako nástroje ochrany přírody a krajiny velmi

lákavě, stále ještě existuje v souvislosti s ním jak v teorii, tak i praxi, řada nevyřešených otázek.

V současnosti (tj. k 1. 11. 2014) lze v zákoně o ochraně přírody nalézt *expressis verbis* právní úpravu níže uvedených smluvních nástrojů, které se budu snažit s využitím dostupných pramenů postupně stručně charakterizovat.¹

A) SMLUVNÍ OCHRANA (PAMÁTNÝCH) STROMŮ PODLE § 39

Zákon o ochraně přírody upravuje v § 39 mimo jiné i smluvní ochranu stromů. Jedná se o alternativní možnost oproti klasicky využívanému zajištění zvláštní ochrany mimořádně významného stromu (stromů) formou vyhlášení takového stromu (stromů) za památný na základě správního rozhodnutí. Nezbytným předpokladem pro zřízení smluvní ochrany je *de iure* uzavření písemné smlouvy mezi vlastníkem či vlastníky dotčeného pozemku (pozemků) a příslušným orgánem ochrany přírody. Uvedená smlouva bezesporu naplňuje definici veřejnoprávní smlouvy, jedná se totiž o klasickou subordinační veřejnoprávní smlouvu nahrazující individuální správní akt, kterým je rozhodnutí orgánu ochrany přírody vyhláshující strom za památný. Zákon o ochraně přírody následně dále stanoví, že takto zřízená ochrana je k pozemku vázána formou věcného břemene, které má zajistit v případě smluvního ujednání trvalost takto vzniklého stavu. Ochrana území je vedle omezení vyplývajících z věcného břemene, které dopadá pouze na vlastníka pozemku, zajištěna vůči všem dalším subjektům (resp. i samotnému vlastníkovi či vlastníkům) tím, že podle znění § 39 odst. 2 je „označený památný strom“ zakázáno poškozovat.² Jako problematické se ovšem může jevit, že z tohoto zákazu nelze s ohledem na znění zákona o ochraně přírody udělit výjimku.³

Jak již bylo uvedeno, tak subjektem smlouvy je na straně jedné orgán ochrany přírody (resp. stát zastoupený příslušným orgánem ochrany přírody) a na straně druhé vlastník či vlastníci pozemku (pozemků). Protože v případě zřízení ochrany památného stromu formou správního rozhodnutí by byla účastníkem řízení vedle vlastníka pozemku také obec, popř. spolek či spolky (viz § 70 a § 71 zákona o ochraně přírody),

¹ Z pramenů věnujících se problematice smluvních nástrojů v zákoně o ochraně přírody lze (abecedně) uvést: HAVELKOVÁ, S.: Veřejnoprávní smlouvy v zákoně o ochraně přírody a krajiny. *Ochrana přírody*, 2010, č. 4, s. 13–14; KNOTEK, J.: K využití smluvní ochrany u některých zvláště chráněných částí přírody. *Právní rozhledy*, 2005, č. 24, s. 906–911; KNOTEK, J.: K vybraným otázkám u ptačích oblastí. *České právo životního prostředí*, 2006, roč. VI, č. 1, s. 28–36; KNOTEK, J.: Dohody podle § 68 a § 69 zákona o ochraně přírody. In: JANČÁŘOVÁ, I. – SLOVÁČEK, J. (eds.): *Sborník z mezinárodní konference z oblasti práva životního prostředí Hnanice 2007*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 315–321; KNOTEK, J.: Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody a krajiny. In: *Dny práva 2008* [online]. Sborník je dostupný na: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>; KOMÍNKOVÁ, P.: Problémy smluvního zajištění ochrany přírody a krajiny. *Ochrana přírody*, 2009, č. 1, s. 10–11; MACH, P.: *Právní aspekty institutu smluvní ochrany přírody*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, katedra práva životního prostředí a pozemkového práva, 2006 (dostupné na: <http://is.muni.cz/>); MIKO, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.

² Podle § 10 odst. 1 písm. h) vyhlášky č. 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území se k označení smluvně chráněných památných stromů používá tabulí s textem „smluvně chráněný památný strom“ nebo „smluvně chráněné památné stromy“.

³ KNOTEK, J.: Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody a krajiny. In: *Dny práva 2008* [online]. Sborník je dostupný na: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>.

tak podmínkou účinnosti veřejnoprávní smlouvy by měl být i souhlas těchto osob (viz § 161 odst. 1 správního řádu).⁴ Právně problematickým se zde jeví především případný souhlas spolku či spolků, protože v jejich případě se (na rozdíl od obcí) jedná pouze o potencionální účastníky řízení.⁵

Podle znění § 45 odst. 2 zákona o ochraně přírody lze smluvní ochranu vyhlášenou podle § 39 zrušit na základě písemné dohody uzavřené mezi vlastníkem pozemku a orgánem ochrany přírody oprávněným k vyhlášení. V případě nesouhlasu vlastníka pozemku rozhoduje o zrušení orgán ochrany přírody, který je dohodu oprávněn uzavřít. Z výše uvedeného tak vyplývá, že smluvní ochranu je možné zrušit i jednostranně, bez dosažení dohody mezi oprávněným orgánem ochrany přírody a vlastníkem. S ohledem na to, že se jedná o rozhodování o právech a povinnostech, mělo by být v takovém případě rozhodnuto formou správního rozhodnutí. Jelikož se v dotčeném ustanovení nepočítá s ukončením dohody ze strany vlastníka pozemků, lze doporučit, aby smlouva uzavíraná podle § 39 obsahovala podrobnější ustanovení o ukončení smluvního vztahu.⁶ Nezbytné je přitom počítat s dostatečně dlouhou výpovědní lhůtou umožňující případně zajištění nezbytné ochrany administrativněprávní formou.

Ve vztahu k obsahu smlouvy je třeba dodat, že základní obligatorní náležitosti stanoví přímo znění § 39 zákona o ochraně přírody. Jedná se o vymezení ochranných podmínek památného stromu a způsobu péče o strom. Následuje pak dovětek, že náležitosti obsahu smlouvy upraví Ministerstvo životního prostředí prováděcím právním předpisem. Vydání tohoto prováděcího právního předpisu se ovšem ukázalo být s ohledem na existující problematické otázky a různé názorové pohledy na jejich řešení neprůchodné.⁷ Ministerstvo životního prostředí proto přistoupilo pouze k vydání příslušného metodického pokynu pro uzavírání smluvní ochrany určeného orgánům ochrany přírody.⁸ Podrobný rozbor obsahu metodického pokynu přesahuje možnosti tohoto příspěvku, lze proto jen uvést, že obsahem smlouvy by mělo být určité také řešení dalších otázek. V rámci obligatorního vymezení ochranných podmínek se pak musí jednat nejen o ochranné podmínky zahrnující ochranu integrity samotného stromu, ale i ochranné podmínky týkající se okolí stromu vycházející primárně ze zákonných omezení týkajících se činnosti v ochranném pásmu památných stromů.

V kontextu právní úpravy osvobození od daně z pozemků uvedené v § 4 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou výslovně uvedeny: „*pozemky území zvláště chráněných podle předpisů o ochraně přírody*

⁴ BAHÝLOVÁ, L. – BĚLOHRADOVÁ, J. – KOCOUREK, T. – PRŮCHOVÁ, I.: *Správní procesy v právu životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 118. KNOTEK, J.: Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody a krajiny. In: *Dny práva 2008* [online]. Sborník je dostupný na: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>.

⁵ HAVELKOVÁ, S.: Veřejnoprávní smlouvy v zákoně o ochraně přírody a krajiny. *Ochrana přírody*, 2010, č. 4, s. 13–14.

⁶ Obdobně i MIKO, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 201.

⁷ KOMÍNKOVÁ, P.: Problémy smluvního zajištění ochrany přírody a krajiny. *Ochrana přírody*, 2009, č. 1, s. 10–11.

⁸ METODICKÝ POKYN odboru mezinárodní ochrany biodiverzity a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí pro uzavírání smluv o chráněném území nebo památném stromu podle § 39 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb. *Věstník MŽP*, 2008, ročník XVIII, částka 4, s. 76–79.

a krajiny s výjimkou národních parků a chráněných krajinných oblastí; v národních parcích a chráněných krajinných oblastech pozemky zařazené do jejich I. zóny“ lze dle mého názoru osvobodit od daně vztáhnout i na pozemek (pozemky) dotčený smluvní ochranou památných stromů, neboť se jedná o pozemek (pozemky) podléhající zvláštní ochraně.⁹

Je na místě také upozornit na skutečnost, že v zákoně o ochraně přírody a v prováděcím právním předpise (tj. vyhlášce č. 64/2011 Sb.) nalezneme různá označení tohoto smluvního nástroje jako např. „smluvně chráněný strom“ nebo „smluvně chráněný památný strom“, přičemž v kontextu § 45 odst. 2 zákona o ochraně přírody je možné tento smluvní nástroj zjevně podřadit i pod obecnější vymezení „smluvní zvláštní ochrana území“. Nejednoznačnost v označení tohoto smluvního nástroje a jeho případná podřazenost pod pojem „památný strom“ či „označené smluvně chráněné území“ je pak aktuální zvláště v rámci hledání odpovídajících sankčních ustanovení v části osmé zákona o ochraně přírody.

Jelikož se zajištění ochrany zpravidla dotkne pouze jediného pozemku (příp. jen několika málo pozemků), zdálo by se, že půjde v praxi o využívání smluvní nástroj. Jak ovšem ukazuje realita, není tomu tak.

S ohledem na existující problematické záležitosti spojené s využitím smluvní ochrany památných stromů v praxi byl a zřejmě i nadále zůstane tento smluvní nástroj zřejmě jen nevyužívanou alternativou k tradiční administrativněprávní formě ochrany památných stromů. Osobně mi není znám ani jeden příklad využití tohoto smluvního nástroje v praxi. Vycházím přitom jak ze získaných informací od řady věcně příslušných orgánů ochrany přírody, tak i z aktuální evidence smluvně chráněných památných stromů vedené v souladu se zněním § 5 vyhlášky č. 64/2011 Sb. v Ústředním seznamu ochrany přírody.¹⁰

B) SMLUVNÍ OCHRANA ÚZEMÍ PODLE § 39

Z § 39 zákona o ochraně přírody jednoznačně vyplývá, že nezbytným předpokladem pro zřízení smluvní ochrany území je písemná smlouva uzavřená mezi vlastníkem dotčeného pozemku (pozemků) a příslušným orgánem ochrany přírody (resp. státem). Uvedená smlouva bezesporu naplňuje definici veřejnoprávní smlouvy. Nejedná se ovšem o klasickou subordinační veřejnoprávní smlouvu jako v předcházejícím případě. Nahrazovaným zřizovacím aktem totiž v tomto případě není individuální správní rozhodnutí, ale normativní správní akt. V tomto případě tak jde o veřejnoprávní smlouvu *sui generis*.¹¹ V ostatních záležitostech je pak již možné aplikovat na tento a předcházející smluvní nástroj shodné či obdobné závěry.

⁹ V ustanovení § 3 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně přírody se uvádí, že: „zvláště chráněná část přírody je velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody; může ji být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem podle části třetí nebo páté tohoto zákona“.

¹⁰ Viz internetové stránky Ústředního seznamu ochrany přírody <http://drusop.nature.cz/> [cit. 1. 11. 2014].

¹¹ K tomu viz závěr č. 6 Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 24. 6. 2005, Smlouvy podle § 39 zákona č. 114/1992 Sb. a jejich vztah ke správnímu řádu, kde se uvádí, že „Jedná se však o zvláštní smluvní typ správním řádem neupravený. Smluvní typy upravené správním řádem nelze považovat za výlučné, neboť zvláštní zákon může samostatně upravit jiný typ veřejnoprávní smlouvy. Na tyto zvláštní smluvní typy veřejnoprávních smluv je však vzhledem k rozsahu aplikace správního řádu podle § 1 odst. 1 správního řádu a vzhledem k § 159 odst. 1 správního řádu nutné aplikovat obecná ustanovení“.

Zákon o ochraně přírody následně stanoví, že takto zřízená ochrana je k pozemku vázána formou věcného břemene, které má zajistit v případě smluvního ujednání trvalost vzniklého stavu. V praxi je přitom možné uvažovat, stejně jako u předcházejícího smluvního nástroje pouze o věcném břemenu *in personam*, které slouží k uspokojení zájmů individualizovaného subjektu, tj. v tomto případě státu.

Obligatorní náležitosti obsahu smlouvy stanoví přímo § 39 odst. 1 zákona o ochraně přírody. Podle tohoto ustanovení musí smlouva obsahovat zejména vymezení ochranných podmínek chráněného území a způsob péče o chráněné území. Takto vymezený ochranný režim smluvně chráněného území ovšem zavazuje pouze vlastníka či vlastníky dotčeného pozemku (pozemků) a nikoliv třetí osoby. Ochrana území je vedle omezení vyplývajících z věcného břemene, které dopadá pouze na vlastníka pozemku, zajištěna vůči všem dalším subjektům (resp. i vlastníkovi) až tím, že podle § 39 odst. 2 zákona o ochraně přírody je „označené smluvně chráněné území“ zakázáno poškozovat.¹² V rámci smluvně nastaveného ochranného režimu tak lze jen velmi omezeně (na rozdíl od vyhlášení zvláště chráněného území) řešit otázky týkající se činností a záměrů třetích osob (např. v souvislosti s výkonem mysliveckého či rybářského práva). Jako problematické se také může jevit, že z nastaveného ochranného režimu nelze udělovat žádné výjimky, což může způsobovat problémy především v případě nedostatečného či nevhodného podchyzení aktivit vlastníka *pro futuro* ve vlastní smlouvě. Vydávání souhlasů a výjimek orgánem ochrany přírody v rámci existujících ochranných podmínek zvláště chráněných území zřizovaných normativními správními akty totiž představuje pro vlastníka (příp. i jiný subjekt) „jistotu“, že jeho konání je v souladu se zákonem o ochraně přírody (pokud samozřejmě dodrží podmínky stanovené ve správním rozhodnutí či závazném stanovisku). U smluvně chráněných území je tak možná pouze neformální konzultace a vydávání správních aktů ve smyslu části čtvrté správního řádu, nicméně v případě těchto správních aktů nelze stanovovat k realizaci záměru nebo činnosti žádné závazné podmínky.

Další nedostatek smluvní ochrany je v tom, že za souhlas s uvedenou smlouvou (resp. vzniklá omezení z věcného břemene) není možné poskytnout vlastníkovi pozemku finanční kompenzaci odpovídající snížení hodnoty dotčeného pozemku či pozemků. Bez nabídky finanční kompenzace (příp. jiných výhod) lze přitom jen omezeně předpokládat u druhé strany zájem vést jednání a následně dát souhlas s uzavřením smlouvy. Určitou možnost poskytnout vlastníkovi pozemku finanční kompenzaci dávají v přesně definovaných případech § 58 a § 69 zákona o ochraně přírody. Tato ustanovení se ovšem zdaleka nevztahují na všechny možné případy. Absenci možnosti poskytnout vlastníkovi finanční kompenzaci za vznik věcného břemene proto stále považují za jeden z podstatných nedostatků tohoto ustanovení ve vztahu k jeho použití v praxi.¹³ Na druhou stranu lze v kontextu právní úpravy osvobození od daně z pozemků uvedené v § 4 zákona č. 338/1992

---

správního řádu o veřejnoprávních smlouvách.“ Dokument je dostupný na: <http://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradního-sboru-ministra-vnitřní-ke-správnímu-radu.aspx> [cit. 1. 11. 2014].

¹² Podle § 10 odst. 1 písm. f) vyhlášky č. 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území se k označení smluvně chráněného území používá tabulí s textem „smluvně chráněné území“.

¹³ KNOTEK, J.: Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody a krajiny. In: *Dny práva 2008* [online]. Sborník je dostupný na: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>; KNOTEK, J.: K využití smluvní ochrany u některých zvláště chráněných částí přírody. *Právní rozhledy*, 2005, č. 24, s. 906–911.

Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou výslovně uvedeny: „*pozemky území zvláště chráněných podle předpisů o ochraně přírody a krajiny s výjimkou národních parků a chráněných krajinných oblastí; v národních parcích a chráněných krajinných oblastech pozemky zařazené do jejich I. zóny*“ vztáhnout osvobození od daně i na pozemek (pozemky) dotčené smluvní ochranou území.

Z pohledu využitelnosti smluvní ochrany území lze reálně uvažovat pouze o lokalitách nacházejících se na pozemcích ve vlastnictví minimálního počtu osob, nejlépe jednoho vlastníka. Větší počet vlastníků (či spoluvlastníků) pozemků totiž bude způsobovat podstatně větší komplikace a v řadě případů reálně i absolutní nemožnost uzavření takové dohody. S ohledem na nový občanský zákoník (tj. zákon č. 89/2012 Sb.) znamenající návrat ke staré římské zásadě *superficies solo cedit* se nyní zvyšuje v těch případech, kdy došlo u stejných vlastníků ke sloučení stavby s pozemkem, možnost uplatnění tohoto smluvního nástroje pro zajištění ochrany lokalit nacházejících se v budovách. V praxi se jedná o budovy, jejichž půdy slouží jako hnízdiště netopýrů (nejčastěji to jsou půdy hradů, zámků a kostelů, ale v některých místech i škol apod.).

Samostatnou otázkou je využití smluvní ochrany v případě pozemků ve vlastnictví státu. Podle § 14 odst. 4 vyhlášky č. 62/2001 Sb., o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu, ve znění pozdějších předpisů, lze smlouvou sjednat plnění mající povahu věcného břemene (práva odpovídajícího věcnému břemenu), je-li to nezbytné pro zabezpečení výkonu působnosti nebo činnosti organizační složky nebo státní organizace a vyžaduje-li to veřejný zájem.¹⁴ Plnění mající povahu věcného břemene lze sjednat i bez časového omezení, vždy však v takovém rozsahu, aby plnění organizační složce nebo státní organizaci hospodařící s dotčenou věcí nebránilo ve výkonu její působnosti nebo činnosti. Je ovšem nezbytné upozornit, že tato plnění nejsou považována za věcná břemena, a proto se do katastru nemovitostí nezapisují.¹⁵ To potvrzuje i formulace v uzavřených smlouvách o chráněném území zveřejněných v Ústředním seznamu ochrany přírody.¹⁶

Nezbytné je u tohoto smluvního nástroje zdůraznit, že smluvně chráněné území je v současnosti oproti právní úpravě před novelou provedenou zákonem č. 218/2004 Sb. svobodným institutem zákona o ochraně přírody, který existuje samostatně vedle jednotlivých kategorií zvláště chráněných území. Nejedná se tedy již o pouhou alternativu ke zřizovacímu aktu v podobě právního předpisu, ale o samostatnou specifickou formu ochrany stojící vedle formy ochrany prostřednictvím maloplošné zvláště chráněných území.

S ohledem na výše uvedené závěry, fakta a úvahy týkající se smluvní ochrany, se stále domnívám, že pro značné množství nejasností a problémů spojených s jejím využitím v praxi, bude smluvní ochrana stejně jako v minulosti zřejmě i nadále jen omezeně využívanou alternativou k tradiční formě ochrany v podobě maloplošného zvláště chráněného území. K využití tohoto smluvního nástroje v praxi je pak ještě na místě uvést, že všechna stávající smluvně chráněná území evidovaná v Ústředním seznamu ochrany přírody byla zřízena k ochraně evropsky významných lokalit (viz následující smluvní nástroj).

¹⁴ Pozn. Tato vyhláška, resp. uvedený paragraf, slouží k provedení § 19 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ BRADÁČ, A. a kol.: *Věcná břemena od A do Z*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2006, s. 40.

¹⁶ Viz <http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/schru/index.php?frame> [cit. 1. 11. 2014].

C) SMLUVNÍ OCHRANA EVROPSKY VÝZNAMNÝCH LOKALIT PODLE § 39 A § 45c

V první větě ustanovení § 39 odst. 1 zákona o ochraně přírody se uvádí, že: *„Pro evropsky významné lokality lze namísto vyhlášení národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace, přírodní památky nebo památného stromu, včetně jejich ochranných pásem, prohlásit území za chráněné nebo strom za památný, pokud již nejsou zvláště chráněny podle tohoto zákona, na základě písemné smlouvy uzavřené mezi vlastníkem dotčeného pozemku a orgánem, který je oprávněn k jejich vyhlášení.“* Již tato věta přináší dle mého první nejasnost v tom, co vlastně zákonodárce míní oním tajuplným „prohlášením území za chráněné“.¹⁷ Osobně se domnívám, že k tomuto „prohlášení“ nedochází samotnou smlouvou, ale mělo by se jednat o prohlášení v podobě deklaratorního správního rozhodnutí vydané a zveřejněné orgánem ochrany přírody po nabytí účinnosti smlouvy o věcném břemeni v souvislosti s označením smluvně chráněného území, nicméně je zřejmé, že se v tomto ohledu nabízí více možných výkladů a přístupů, přičemž aplikovatelný v praxi nemusí být jen jediný z nich. Teprve na okamžik označení se totiž (stejně jako u předcházejících smluvních nástrojů) váže veřejnoprávní ochrana uplatnitelná obecně vůči všem subjektům,¹⁸ i proto by se mělo jednat o okamžik spojený s vydáním odpovídajícího správního aktu.

Zvláštní úpravu zřizování smluvní ochrany u evropsky významných lokalit obsahuje § 45c zákona o ochraně přírody. Podle jeho znění orgány ochrany přírody do 30 dnů ode dne vyhlášení nařízení vlády podle § 45c odst. 1 zákona o ochraně přírody ve Sbírce zákonů upozorní formou veřejné vyhlášky podle § 25 správního řádu vlastníky pozemků v evropsky významných lokalitách nebo jejich částech, jejichž ochranu je podle nařízení vlády podle § 45a odst. 2 zákona o ochraně přírody třeba zajistit vyhlášením zvláště chráněného území, že jejich ochrana na dotčeném pozemku v případě, že to § 39 připouští (viz výše), může být zajištěna smluvně. Pokud vlastník pozemku ve lhůtě 60 dnů ode dne doručení upozornění neučiní žádný písemný úkon směřující k uzavření smlouvy, nebo na základě tohoto úkonu nedojde ve lhůtě dvou let k uzavření smlouvy podle § 39, bude evropsky významná lokalita vyhlášena jako zvláště chráněné území v kategorii ochrany stanovené národním seznamem, a to postupem stanoveným zákonem o ochraně přírody pro vyhlášení zvláště chráněného území příslušné kategorie.

V ostatních záležitostech lze i pro smluvní ochranu evropsky významných lokalit vyjít ze závěrů uvedených u smluvní ochrany území podle § 39 zákona o ochraně přírody. Jako velmi důležité se nicméně i v tomto případě jeví vhodné vymezení podmínek pro provádění činností, které by mohly být považovány za poškozování takto chráněných evropsky významných lokalit, a ke kterým bude nárazově či pravidelně docházet. Orgán ochrany přírody přitom musí vždy vycházet z objektivních požadavků na odpovídající zabezpečení předmětu ochrany evropsky významné lokality. V rámci existujícího zákonného ochranného režimu evropsky významných lokalit se ovšem bez ohledu na právní formu ochrany (tj. základní ochrana / zvláště chráněné území / smluvní ochrana) vždy významně aplikuje

¹⁷ Pomineme-li nevyužitelnost smluvní ochrany pro evropsky významné lokality namísto vyhlášení památného stromu a tudíž nadbytečnost zařazení této možnosti do ustanovení § 39.

¹⁸ Viz § 39 odst. 2 poslední věta zákona o ochraně přírody.

znění § 45h a § 45i zákona o ochraně přírody stanovující, že jakákoliv koncepce nebo záměr, který může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit příznivý stav předmětu ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality, podléhá hodnocení jeho důsledků na toto území a stav jeho ochrany z uvedených hledisek.

S ohledem na skutečnost, že se jedná o zajištění ochrany evropsky významných lokalit je zvláště důležité odpovídajícím způsobem upravit ustanovení o ukončení smluvního vztahu, včetně dostatečně dlouhé výpovědní lhůty umožňující realizaci nezbytného zajištění ochrany formou vyhlášení daného území v příslušné kategorii zvláště chráněného území.¹⁹

K využití tohoto smluvního nástroje v praxi lze uvést, že všechna stávající smluvně chráněná území (celkem 28) evidovaná v souladu se zněním § 5 vyhlášky č. 64/2011 Sb. v Ústředním seznamu ochrany přírody, byla zřízena k ochraně evropsky významných lokalit.²⁰

D) SMLOUVY O ZPŮSOBU HOSPODAŘENÍ V PTAČÍCH OBLASTECH PODLE § 45e

Podle znění § 45e odst. 4 zákona o ochraně přírody lze o způsobu hospodaření v ptačích oblastech uzavřít smlouvu s vlastníkem nebo nájemcem pozemku.²¹ Cílem uzavření smlouvy je ujednání o způsobu hospodaření, který bude v souladu s požadavky ochrany ptačí oblasti. Nicméně vedle vlastního ujednání o způsobu hospodaření v ptačí oblasti, může být jedním z podstatných účelů uzavření této smlouvy v určitých případech také nahrazení povinnosti získat souhlas orgánu ochrany přírody k činností prováděným v rámci takto dohodnutého způsobu hospodaření. V případech, kdy je účelem uzavření smlouvy o způsobu hospodaření nahrazení zmíněného souhlasu, jedná se dle mého bezpochyby opět o klasickou subordinační veřejnoprávní smlouvu. Důvodem je právě skutečnost, že uzavřená smlouva nahrazuje vydání rozhodnutí příslušného správního orgánu, v tomto případě tedy rozhodnutí orgánu ochrany přírody o souhlasu k činnosti v ptačí oblasti.²² Opět je na místě dodat, že podmínkou účinnosti veřejnoprávní smlouvy je i v tomto případě souhlas osob, které by jinak byly účastníky správního řízení o vydání příslušného souhlasu k činnosti v ptačí oblasti.

I v případech, kdy není účelem uzavření smlouvy nahrazení vydání souhlasu k činnosti v ptačí oblasti podle § 45e odst. 2 zákona o ochraně přírody, ale „jen“ dohoda o způsobu hospodaření, půjde nesporně o veřejnoprávní smlouvu.²³ V těchto případech

¹⁹ Podle § 45c odst. 4 zákona o ochraně přírody: „*Výžaduje-li udržení příznivého stavu předmětu ochrany evropsky významné lokality přísnější ochranu než podle odstavce 2, stanoví vláda nařízením u této evropsky významné lokality nebo její části kategorie zvláště chráněných území, ve kterých je příslušné orgány ochrany přírody vyhlásí, nebude-li tato ochrana zajištěna smluvně.*“

²⁰ Viz internetové stránky Ústředního seznamu ochrany přírody <http://drusop.nature.cz/> [cit. 1. 11. 2014].

²¹ V souvislosti s novým občanským zákoníkem (tj. zákonem č. 89/2012 Sb.) lze toto ustanovení zjevně vztáhnout i na pacht a na základě teleologického výkladu pak i na výpůjčku. Vhodnější formulace by tak byla zřejmě „uživatelé pozemku“.

²² KNOTEK, J.: Využitelnost veřejnoprávních smluv v ochraně přírody a krajiny. In: *Dny práva 2008* [online]. Sborník je dostupný na: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>.

²³ Obdobně i MIKO, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 212.

se ale nejedná o subordinační veřejnoprávní smlouvu uzavíranou správním orgánem místo vydání individuálního správního aktu. Není zde totiž co nahrazovat, protože se žádné správní řízení za účelem vydání správního rozhodnutí vůbec nevede, jelikož neexistuje žádný individuální právní akt, který by uvedená smlouva mohla nahradit.

Na jedné straně smlouvy vystupuje vlastník pozemku nebo jeho nájemce (resp. uživatel), na druhé straně příslušný orgán ochrany přírody. Jelikož smlouvou je dotčeno pouze právo věc užívat, které v případě nájmu náleží výlučně nájemci, může ji uzavřít vedle vlastníka i nájemce pozemku. Otázkou nicméně zůstává, zda po zániku nájemního vztahu zaniká i smlouva o hospodaření, anebo přechází na vlastníka, event. dalšího nájemce.²⁴ V každém případě se jedná o záležitost, která by měla být řešena v příslušné smlouvě.

Součástí smlouvy může být i dohoda o poskytnutí finančního příspěvku v souladu se zněním § 68 a § 69 zákona o ochraně přírody (o charakteru a obsahu těchto dohod bude pojednáno níže v textu).

Pokud vlastníci nebo nájemci pozemků projeví písemně o uzavření takové smlouvy zájem, orgán ochrany přírody je s nimi povinen ve lhůtě 90 dnů zahájit o této smlouvě jednání. Orgán ochrany přírody smlouvu uzavře, pokud tato smlouva nebude v rozporu s právními předpisy Evropských společenství a zákonem o ochraně přírody. O případných sporech mezi orgánem ochrany přírody na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé, zejména z hlediska ochrany jejich práv ve vztahu k požadavkům právních předpisů Evropských společenství a ustanovení § 45e odst. 3 a 4 zákona o ochraně přírody, rozhodne soud.

E) DOHODY O ZPŮSOBU HOSPODAŘENÍ NA POZEMCÍCH S VÝSKYTEM KRITICKY NEBO SILNĚ OHROŽENÝCH DRUHŮ ROSTLIN PODLE § 49 odst. 4

V případě běžného obhospodařování pozemků s výskytem kriticky nebo silně ohrožených druhů rostlin mohou orgány ochrany přírody s vlastníkem nebo nájemcem (resp. uživatelem)²⁵ pozemku (pozemků) uzavřít dohodu o způsobu hospodaření. Za běžné obhospodařování přitom v souladu se zněním § 49 odst. 3 zákona o ochraně přírody nelze považovat zásahy, při kterých může dojít ke změně hydrologických půdních poměrů, půdního povrchu či chemických vlastností prostředí, kromě zásahů při obvyklém hospodaření v lesích podle platného lesního hospodářského plánu.

Jedná se opět o klasickou subordinační veřejnoprávní smlouvu nahrazující výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Pokud vlastník nebo nájemce (resp. uživatel) pozemku projeví o uzavření dohody písemně zájem, orgán ochrany přírody je s ním povinen ve lhůtě 30 dnů zahájit o této dohodě jednání.

Orgán ochrany přírody při uzavírání dohody musí splnit následující podmínky: a) prověří, že neexistuje jiné uspokojivé řešení; b) je dán některý z důvodů uvedených v § 56

²⁴ BAHÝLOVÁ, L. – BĚLOHRADOVÁ, J. – KOCOUREK, T. – PRŮCHOVÁ, I.: *Správní procesy v právu životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 120.

²⁵ V souvislosti s novým občanským zákoníkem (tj. zákonem č. 89/2012 Sb.) lze toto ustanovení rovněž zjevně vztáhnout i na pacht a na základě teleologického výkladu pak i na výpůjčku. Vhodnější formulace by tak i v tomto případě byla zřejmě „uživatel pozemku“.

odst. 1 nebo 2 zákona o ochraně přírody; c) navrhovaný způsob hospodaření neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu, který je na dané lokalitě předmětem ochrany podle práva Evropských společenství, z hlediska ochrany; d) tyto skutečnosti musí být v dohodě výslovně uvedeny. V případě povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů ptáků pro obsah dohody platí obdobně § 5b odst. 3 zákona o ochraně přírody. Pro orgán ochrany přírody platí při uzavření dohody také informační povinnost stanovená v § 5b odst. 5 zákona o ochraně přírody.

Jelikož dohoda nahrazuje výjimku podle § 56 zákona o ochraně přírody, platí, že podmínkou její účinnosti je i v tomto případě souhlas osob, které by jinak byly účastníky správního řízení o vydání příslušné výjimky. Není-li tento souhlas získán, může správní orgán v souladu se zněním § 168 správního řádu místo uzavření veřejnoprávní smlouvy vydat rozhodnutí ve správním řízení, v němž využije podkladů získaných při přípravě veřejnoprávní smlouvy.

F) DOHODY NAHRAZUJÍCÍ VÝJIMKY ZE ZÁKAZŮ U ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ROSTLIN A ŽIVOČICHŮ PODLE § 56 odst. 5

K zajišťování stanovených činností mohou orgány ochrany přírody uzavírat dohody s fyzickými nebo právnickými osobami nahrazující výjimky ze zákazů u zvláště chráněných rostlin a živočichů. Jedná se v prvním případě o činnosti realizované v zájmu ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť a v druhém případě o činnosti realizované pro účely výzkumu a vzdělávání, opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo opětovného vysazení v původním areálu druhu a chovu a pěstování nezbytných pro tyto účely, včetně umělého rozmnožování rostlin.

Stejně jako u předcházejícího smluvního nástroje se jedná o klasickou subordinační veřejnoprávní smlouvu nahrazující výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných rostlin a živočichů. Považuji za vhodné, že užití tohoto smluvního nástroje nahrazujícího výjimku ze zákazů je *expressis verbis* omezeno jen na stanovené činnosti a nelze ho využít ve všech případech uvedených v § 56 odst. 2 zákona o ochraně přírody.

Tuto dohodu lze uzavřít s jakoukoliv fyzickou či právnickou osobou, tedy nikoliv jen (jako u předcházejícího smluvního nástroje) s vlastníky či nájemci (resp. uživateli) pozemku (pozemků). Musí být ovšem splněny následující podmínky: 1) neexistuje jiné uspokojivé řešení; 2) navrhovaná činnost neovlivní dosažení nebo udržení příznivého stavu druhu; 3) tyto odůvodněné skutečnosti musí být v dohodě přímo uvedeny. V případě povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů ptáků pro obsah dohody platí obdobně § 5b odst. 3 zákona o ochraně přírody. Pro orgán ochrany přírody platí při uzavření dohody také informační povinnost stanovená v § 5b odst. 5 zákona o ochraně přírody.

Stejně jako v předcházejícím případě samozřejmě také platí, že podmínkou účinnosti dohody je i v tomto případě souhlas osob, které by jinak byly účastníky správního řízení o vydání příslušné výjimky. Není-li tento souhlas získán, může správní orgán v souladu se zněním § 168 správního řádu místo uzavření veřejnoprávní smlouvy vydat rozhodnutí ve správním řízení, v němž využije podkladů získaných při přípravě veřejnoprávní smlouvy.

G) DOHODY K PROVÁDĚNÍ PÉČE O POZEMKY PODLE § 68 odst. 2 (A § 69)

Na základě znění § 68 odst. 2 zákona o ochraně přírody mohou k provádění péče o pozemky z důvodů ochrany přírody orgány ochrany přírody uzavírat s vlastníky či nájemci (resp. uživateli) pozemků písemné dohody.²⁶ Možnost uzavírat písemné dohody sice dává zákon o ochraně přírody vedle orgánů ochrany přírody i obcím, ty ji však z pochopitelných důvodů (tj. požadavek na finanční kompenzace) prakticky nevyužívají.²⁷ Téměř výhradně se tyto dohody uzavírají za účelem péče o pozemky nacházející se ve zvláště chráněných územích (a jejich ochranných pásmech) a v ptačích oblastech. K péči o pozemky mimo tato území se dohody v praxi téměř nevyužívají.

Primárním účelem těchto dohod je téměř ve všech případech poskytnutí finančního příspěvku pro vlastníka či nájemce pozemku podle § 69 zákona o ochraně přírody. V praxi se tak, až na výjimky, uzavírá zpravidla pouze jedna dohoda, která obsahově naplňuje obě dotčená ustanovení zákona o ochraně přírody.

Předmět písemné dohody jako nezbytný předpoklad pro poskytnutí finančního příspěvku vymezuje taxativním výčtem § 69 odst. 1 zákona o ochraně přírody. V podstatě jde pouze o dvě možnosti, buď se subjekt zaváže zdržet se určité činnosti, nebo naopak provést dohodnuté práce v zájmu zlepšení přírodního prostředí. Jedná se tedy buď o jednání pasivní (*non facere*), nebo naopak aktivní (*facere*). Uzavřená písemná dohoda o provádění péče o pozemky z důvodu ochrany přírody přitom musí konkrétně vymezit věcné a časové podmínky zajišťující zájmy ochrany přírody, které je povinen příjemce příspěvku dodržet.²⁸ V tomto ohledu je samozřejmě z pohledu orgánu ochrany přírody nezbytné věnovat formulaci smluvních podmínek maximální pozornost a pečli-

²⁶ V souvislosti s novým občanským zákoníkem (tj. zákonem č. 89/2012 Sb.) lze toto ustanovení zjevně vztáhnout i na pacht a na základě teleologického výkladu pak i na výpůjčku. Vhodnější formulace by tak byla zřejmě „uživatelem pozemku“.

²⁷ KNOTEK, J.: Dohody podle § 68 a § 69 zákona o ochraně přírody. In: JANČÁŘOVÁ, I. – SLOVÁČEK, J. (eds.): *Sborník z mezinárodní konference z oblasti práva životního prostředí Hnanice 2007*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 315–321.

²⁸ Pozn. Osobně se nemožu ztotožnit s textem v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 8. července 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/08 ve věci návrhu skupiny 25 senátorů na zrušení ustanovení § 68 odst. 3 a 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, (náleží byl vyhlášen pod č. 256/2010 Sb.), kde se uvádí, že: „*nutnost zaplatit finanční příspěvek' neboli náhradu za omezení vlastnického práva je ale třeba vztáhnout i na případ, kdy sice není uzavřena písemná dohoda (předvidaná § 68 odst. 2), avšak současně vlastník (nájemce) pozemků provede opatření ve smyslu § 68 odst. 1*“.

V takovémto pojetí se totiž zcela jistě nemůže jednat o smluvní nástroj založený na dohodě dvou stran. Navíc se jedná podle výslovného znění zákona o smluvní nástroj, jehož využití je na rozhodnutí orgánu ochrany přírody, nikoliv vlastníka či nájemce (resp. uživatele) pozemku (!) – viz formulace „mohou“. Rovněž pak nebere v potaz problematické záležitosti spojené s praxí jako to, že se může jednat o zásahy, které nejdou nad rámec nezbytného výkonu vlastnického práva, resp. jsou nezbytné pro jeho řádný výkon s ohledem na charakter a využívání daného pozemku (tj. zejména u pozemků náležících do zemědělského půdního fondu či u pozemků určených k plnění funkce lesa). Dále pak ani skutečnost, že ne všichni vlastníci jsou schopni naplnit požadavky vyplývající s § 68 odst. 1 a § 69 odst. 1 zákona o ochraně přírody, byť o tom mohou být sami třeba i přesvědčeni. Zkušenosti z praxe orgánů ochrany přírody v tomto hovoří samy za sebe a staré známé pořekadlo „co je psáno, to je dáno“ platí bezesporu bez výjimky i tady. Z těchto důvodů proto dle mého nemůže být v souladu s účelem zákona o ochraně přírody zmiňovaná absence písemné dohody mezi vlastníkem či nájemcem pozemku (pozemků) a orgánem ochrany přírody jakožto obligatorního předpokladu pro poskytnutí příspěvku podle § 69 odst. 1 zákona o ochraně přírody.

vost. Jedná se zpravidla o provedení zásahu či zásahů, které primárně neslouží potřebám vlastníka či nájemce, ale jsou naopak něčím navíc. Možnost poskytování finančního příspěvku dále upravuje prováděcí vyhláška k zákonu o ochraně přírody, která stanovuje bližší podmínky pro poskytování tohoto finančního příspěvku.²⁹

Dohody patří mezi veřejnoprávní smlouvy, které nejsou typově ve správním řádu upraveny, jedná se tedy o veřejnoprávní dohody *sui generis*.³⁰ Využívání těchto dohod v praxi orgánů ochrany přírody je dle mých poznatků velmi rozdílné. Pokud ovšem mohu soudit, tak v posledních letech má zvyšující se tendenci. Důvodem může být jak získávání pozemků v přírodně cenných lokalitách do vlastnictví či nájmu (resp. užívání) subjektů zaměřujících se na realizaci péče o tyto lokality, tak i komplikace spojené se zadáváním standardních veřejných zakázek a následným uzavíráním smluv o dílo na straně orgánů ochrany přírody. Těmto komplikacím se lze totiž uzavřením dohody podle § 68 odst. 2 (a § 69) zákona o ochraně přírody zcela vyhnout. To platí samozřejmě za předpokladu existence způsobilého subjektu, s nímž může příslušný orgán ochrany přírody takovou dohodu bez obav uzavřít.

ZÁVĚR

Závěry, které lze z výše uvedeného textu věnovaného smluvním nástrojům upraveným zákonem o ochraně přírody vyvodit, lze i s ohledem na právní úpravu veřejnoprávních smluv ve správním řádu charakterizovat v níže uvedených bodech:³¹

- jedná se o veřejnoprávní smlouvy, protože zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva,
- jako veřejnoprávní smlouvy nesmí být v rozporu s právními předpisy, nesmí je obcházet a musí být v souladu s veřejným zájmem, tj. ve veřejnoprávních smlouvách nelze stanovit méně přísné podmínky, než jak je stanoví příslušné právní předpisy,
- ve veřejnoprávních smlouvách lze sjednat povinnosti přesahující rozsah povinností vyplývajících přímo z právních předpisů,
- uzavření veřejnoprávní smlouvy, nesmí snižovat důvěryhodnost veřejné správy, musí být účelné a orgán ochrany přírody musí mít při jejím uzavírání za cíl plnění úkolů veřejné správy,
- veřejnoprávní smlouvy se vždy posuzují podle svého skutečného obsahu.

Pro úplnost lze doplnit, že zákon o ochraně přírody používá termín „dohoda“ ještě v několika dalších ustanoveních, jako např. v § 59 či § 90 odst. 3. Nicméně nejedná se o klasické smluvní nástroje jako ve výše uvedených případech.

²⁹ Podmínky poskytování finančního příspěvku a náležitosti dohody upravuje § 19 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ KNOTEK, J.: Dohody podle § 68 a § 69 zákona o ochraně přírody. In: JANČÁŘOVÁ, I. – SLOVÁČEK, J. (eds.): *Sborník z mezinárodní konference z oblasti práva životního prostředí Hnanice 2007*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 315–321.

³¹ Obdobně HAVELKOVÁ, S.: Veřejnoprávní smlouvy v zákoně o ochraně přírody a krajiny. *Ochrana přírody*, 2010, č. 4, s. 13–14.

Ve vztahu k využití smluvních nástrojů v praxi orgánů ochrany přírody lze odkázat na Tabulku: Smluvní nástroje podle zákona o ochraně přírody v současnosti / za rok 2009 (viz níže). Z rozeslaného dotazníku a získaných odpovědí v roce 2010 vyplynulo zjištění, že naprostá většina orgánů ochrany přírody smluvní nástroje v praxi buď nevyužívá vůbec anebo v naprosto minimální míře. Na druhou stranu zbývající menšina orgánů ochrany přírody využívá alespoň některé smluvní nástroje relativně běžně. Není přitom velkým překvapením, že v praxi jsou nejpoužívanějším smluvním nástrojem dohody podle § 68 odst. 2 a § 69 zákona o ochraně přírody, což je dáno zejména jejich účelovým zaměřením. V tomto ohledu proto nebude mezi rokem 2009 a současností žádný velký rozdíl.

Přes řadu problémů a komplikací spojených s právní úpravou i použitím smluvních nástrojů v praxi lze předpokládat, že celkově bude role smluvních nástrojů v ochraně přírody a krajiny růst i nadále.

Tabulka: Smluvní nástroje podle zákona o ochraně přírody v současnosti / za rok 2009

SMLUVNÍ NÁSTROJE (aktuální údaje z ÚSOP / údaje za rok 2009)	§ zákona č. 114/1992 Sb.	POČET SMLUV (DOHOD)	CELKOVÁ SUMA (Kč)
Smluvní ochrana – stromy (údaje z ÚSOP k 1. 11. 2014)	§ 39	0	/
Smluvní ochrana – území (údaje z ÚSOP k 1. 11. 2014)	§ 39	28	/
Smlouvy o způsobu hospodaření v ptačích oblastech	§ 45e odst. 4	0	0
Dohody o způsobu hospodaření na pozemcích s výskytem kriticky nebo silně ohrožených druhů rostlin	§ 49 odst. 4	2	/
Dohody nahrazující výjimky ze zákazů u zvláště chráněných rostlin a živočichů	§ 56 odst. 5	0	/
Dohody k provádění péče o pozemky mimo ZCHÚ	§ 68 odst. 2 první věta	6	35 000
Dohody o způsobu hospodaření v ZCHÚ	§ 68 odst. 2 druhá věta	471	10 941 649
Dohody o finančním příspěvku	§ 69	470	10 976 649

Pozn. Údaje byly získány na základě dotazníku rozeslaného v roce 2010 na Ministerstvo životního prostředí, krajské úřady, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí.